

SVENSKA RIDSPORT
FÖRBUNDET

HÄSTHÅLLNING MED KVALITET

Checklista för egentillsyn för ridskolor

Innehållsförteckning

Hästhållning med kvalitet	4
Skapa mervärde för medlemmen	4
Organisationer som kan vara till stöd i din verksamhet	4
Myndighetskrav, ansvarsfrågor och försäkringar	5
Djurskydd	5
Registrering av foderföretagare	7
Hästpass	7
Ansvarsfrågor	8
Försäkringar	9
Så här använder du guiden	9
1 Anläggning och anläggningsskötsel	10
Stallet	10
Brandskydd	13
Gödselhantering	15
Ridhus, utomhusbanor och ridvägar	16
2 Hästhållning	18
Stallrutiner och hästhantering	18
Foder och utfodringsrutiner	21
Daglig utevistelse	24
Förebyggande hälsovård och sjukvård	26
Betesgång	29
3 Olyckor och tillbud	31
Hästrelaterade personskador	31

Skapa mervärde för medlemmen

Vill ni erbjuda medlemmen en hästhållning med kvalitet och säkerhet? Ha hästar i stallet som mår bra. Hjälpa till att föra vidare kunskap i hästhållning?

Genom att använda checklistorna kan ni själva arbeta med kvalitetsutveckling:

- Anläggning och anläggningsskötsel
- Hästhållning
- Hästägarkommunikation
- Olyckor och tillbud

Vad fungerar bra? Vad kan göras bättre? Frågorna ska vara en hjälp att "tänka till" och att upptäcka behov av förändringar. Målet är att du ska erbjuda en hästhållning, där hästens välbefinnande samt säkerheten för människa och häst sätts i centrum. Där omsorgen om hästen grundas på både kunskap och beprövad praktisk erfarenhet.

Var med och bygg framtidens ridskola!

Organisationer som kan vara till stöd i din verksamhet

Svenska Ridsportförbundet – har ansvar att säkerställa och utveckla säkerhets- och djurskyddsarbetet inom svensk ridsport. Arbetet sker i första hand genom besök, rådgivning, utbildning och opinionsbildning. Svenska Ridsportförbundet är organiserat i centralförbund, distrikt och klubbar. Distriktens besöksgrupper bedriver egen tillsyn av framförallt klubbar med ridskoleverksamhet.

Läs mer om Svenska Ridsportförbundet: www.ridsport.se

TÄNK PÅ ATT

Det mesta och bästa lärandet sker alltid i den miljö där kunskaperna används.

Acceptans kräver att man lever som man lär och att man kan förklara varför.

Säker hästhantering går ut på att kunna hantera hästen när något oförutsett inträffar.

Säkerhet är en fråga om kunskap i kombination med självdisciplin vad gäller förhållnings- och arbetssätt.

Djurskydd

Det krävs tillstånd för att yrkesmässigt, eller i större omfattning hålla, föda upp, upplåta eller sälja hästar, eller ta emot hästar för förvaring eller utfodring, eller använda hästar i ridskoleverksamhet. Tillståndet söks hos Länsstyrelsen som ansvarar för den direkta kontrollen. Kontrollanten är vanligen en djurskyddsinspektör.

Föreskrifter angående minimikrav på utrymmen

Boxar och spiltor måste hålla vissa minimimått. Måtten nedan är minsta mått för normal inredning. För boxar är det ofta bättre att ha större mått. Observera att det inte längre är tillåtet att bygga spiltor som ska användas till dygnsvila. Stallet ska också vara utformat så att hästens sociala behov tillgodoses.

BOXAR OCH SPILTOR FÖR INDIVIDUELL UPPSTALLNING

HÄSTENS MANKHÖJD	ENHÄSTBOX AREA	KORTASTE BOXSIDA	SPILTANS LÅNGD	SPILTANS BREDD	SKILJEVÄGGENS HÖJD EXKL. GALLER
< 85 cm	3,00 m ²	1,50 m	1,50 m	1,00 m	0,80 m
< 107 cm	4,00 m ²	1,60 m	1,80 m	1,15 m	0,95 m
< 130 cm	5,00 m ²	1,90 m	2,15 m	1,40 m	1,15 m
< 140 cm	6,00 m ²	2,10 m	2,35 m	1,50 m	1,25 m
< 150 cm	7,00 m ²	2,20 m	2,45 m	1,60 m	1,30 m
< 160 cm	8,00 m ²	2,35 m	2,65 m	1,75 m	1,40 m
< 170 cm	9,00 m ²	2,50 m	2,85 m	1,85 m	1,50 m
> 171 cm	10,00 m ²	2,70 m	3,00 m	2,00 m	1,60 m

RIDSPORTFÖRBUNDETS REKOMMENDATION. Förbundet rekommenderar att boxen har minst 1 m² större yta än vad som föreskrivs i tabellen, för att hästen lätt skall kunna vända sig, samt att boxväggarna i ridskole- och inackorderingsstall har en konstruktion som förhindrar att hästar kan nå varandra över boxväggen. Boxdörr ska vara lätt att öppna för människan även från boxens insida.

Spiltans längd bör vara ytterligare 30 cm samt försedd med en regel i bakkant som gör att ströbädden har ett tillfredställande djup även längst bak. Detta dels för att hästarna skall kunna röra sig framåt och bakåt utan att behöva stå med bakbenen utanför spiltan och för att strö inte ska sparkas ut på stallgången.

Måtten för skiljeväggens höjd förutsätter att det finns ett spiltgaller ovanför väggen, som hindrar hästarna att komma åt varandra i sidled. Däremot bör spiltans bredd vara obetydligt större, eftersom hästen annars kan stå på tvären eller vända sig och fastna med grimskaffet mellan frambenen.

GRUPPBOXAR

HÅLLNINGSFÖRM	STORLEK
Vuxna hästar	100 % av arean för vuxen häst i enhästbox
Unghästar 12-24 mån	75 % av arean för vuxen häst i enhästbox
Unghästar 5-12 mån	50 % av arean för vuxen häst i enhästbox

ÄTSPILTOR

MANKHÖJD	LÄNGD	BREDD
< 85 cm	1,40 m	0,50 m
< 107 cm	1,75 m	0,50 m
< 130 cm	2,10 m	0,55 m
< 140 cm	2,30 m	0,60 m
< 150 cm	2,40 m	0,65 m
< 160 cm	2,60 m	0,70 m
< 170 cm	2,75 m	0,75 m
> 171 cm	2,90 m	0,80 m

TAKHÖJD. Tillräcklig takhöjd är av betydelse framförallt ur två aspekter. Dels ska hästen kunna stå i normal ställning och inte slå i taket om den reagerar snabbt och kastar upp huvudet, dels är den viktig för att ventilationen ska fungera på ett bra sätt.

BOXVÄGGAR OCH SPILTSKILJEVÄGGAR. Boxväggar, boxdörrar och skiljeväggar mellan spiltor ska vara utformade så att skaderisken minimeras. Hästarna ska inte heller kunna fastna. Boxväggar ska vara stabila och tåla att hästar sparkar, rullar och kliar sig mot dem. Vid stående boxgaller är det viktigt att vid mindre avstånd ta hänsyn till underkåkens bredd, hovarnas bredd och vid större avstånd beakta risken för att hästen fastnar med exempelvis huvudet. Vid liggande galler och mindre avstånd utgör hovarnas höjd beräkningsgrund. Vid liggande galler och större avstånd ska framförallt risken för att hästen kan trä in i huvudet och fastna eller bli hängande i en has beaktas. Boxgaller kan med fördel bestå av rutgaller.

STALLGÅNGAR

STALLGÅNGAR	BREDD
Mellan två spiltrader i ridskolestall	3,50 m
Mellan två boxrader eller mellan boxrad och vägg	2,50 m
Mellan två boxrader när anspänning sker i stallgången	3,50 m
Bakom hästar som hålls i spilta	3,00 m

LÄS MER

www.jordbruksverket.se under Djur & Veterinär
www.ridsport.se

Hästhusesyn – finns att hämta hem som PDF på www.lrf.se

TÄNK PÅ ATT

Takhöjden i det utrymme där hästar hålls eller tillfälligt binds ska vara: minst: 1,5 × mankhöjden, dock lägst 2,2 m.

Boxdörr och staldörr bör vara: 1,2 x 2,2 m.

Anmälan av foderanläggningar

Den som producerar eller hanterar foder till livsmedelsproducerande djur (inklusive hästar) är foderföretagare och ska anmäla sin anläggning till Jordbruksverkets foderanläggningsregister. Registret utgör en del i EU:s arbete för att säkra livsmedel från "jord till bord" och ska användas för kontroller av foderhygien samt för att kunna spåra och hindra smittspridning. Anmälan kan göras via Jordbruksverkets e-tjänst eller via blankett.

Om stallet gemensamt köper in minst ett foder, t. ex. grovfoder, till alla hästar ska den som ansvarar för stallet (ägar eller hyr stallet från ägaren) anmäla anläggningen. Alla hyresgäster ansvarar sedan för att reglerna efterlevs. Men om varje hästägare köper allt foder till sin häst separat ska i stället varje enskild hästägare anmäla sig till Jordbruksverket.

Hästpass

Alla hästar i EU ska ha hästpass. Ett hästpass gäller hela hästens liv. Från och med 1 juli 2009 ska också alla hästar som får nytt pass vara märkta med chip eller för travhästar med frysmärkning. Passansökan hanteras av de rasföreningar som är godkända av Jordbruksverket som register- och stamboksförande förening.

Hästpasset i original ska alltid följa hästen. Till exempel vid uppställning, transport, veterinärundersökning, tävling och betäckning. Ett hästpass innehåller bl.a. ägarens namn (dock inte alltid), hästens id-nummer, vaccinationer, samt vissa behandlingar. I passet finns också ett konturdiagram som beskriver hästens färg, tecken, virvlar och andra kännetecken. I de nya passen behöver diagrammet inte vara ifyllt om hästen är chipmärkt. Då anges endast på vilken sida chippet sitter.

LÄS MER

Om foderanläggningar: www.jordbruksverket.se

Om hästpass: www.jordbruksverket.se, www.svehast.se

Ansvarsfrågor

Arbetsmiljölagen och **Arbetsmiljöförordningen** gäller allt arbete som anställda och praktikanter utför för arbetsgivares räkning. Lagen uttrycker att arbetsmiljön ska vara sund och säker. Om det finns risk för ohälsa eller olycksfall ska åtgärder sättas in för att ta bort riskerna. Arbetsgivare och arbetstagare ska samverka. Arbetsgivaren har ansvaret för att arbetsmiljön uppfyller gällande krav och att personalen informeras om eventuella risker. Men den anställde har också skyldighet att följa säkerhetsregler, rapportera brister och föreslå åtgärder.

Det finns ingen lag som direkt reglerar ansvarsfrågor kring hästar. På professionella hästhållare ställs det dock större aktsamhetskrav än på någon som mer tillfälligt tar hand om en häst. Skadeståndslagen stadgar att *"var och en som uppsåtligen eller av vårdslöshet vållar person- eller sakskada ska ersätta skadan, såvitt inte annat följer av denna lag"*. Om annans mark skadas genom vårdslös ridning eller körning kan skadeståndsansvar bli aktuellt.

Arbetsgivaren är ansvarig (s k principalansvar) om en anställd orsakar skada genom fel- eller försummelse i tjänsten. Det innebär att arbetsgivaren i första hand blir ersättningskyldig. Detta gäller också andra som t e x ungdomar som hjälper till i stallet utan att anställningsförhållande föreligger.

Enligt produktsäkerhetslagen ska tjänster som t e x inackordering av häst vara säkra. Med säker menas att den inte medför någon risk eller bara en liten risk för människors hälsa och säkerhet. För att avgöra om risken med tjänsten ska anses som godtagbar tas hänsyn till:

- Hur tjänsten utförs
- Den säkerhetsinformation som företaget lämnar
- Om särskilda grupper som t e x barn utsätts för risken
- Vad som är god sed i branschen
- Den skydds nivå som konsumenten rimligen kan förvänta sig

Obetald stallhyra kan leda till konflikt mellan stallvärd och hästägare. Retentionsrätt kallas den rättighet stallvärden har att vägra lämna ut en häst så länge ägaren är skyldig stallhyran. Ett villkor är att hästen tagits emot inom ramen för näringsidkares yrkesmässiga verksamhet.

LÄS MER

Hästhusesyn – praktisk guide till lagar och krav: www.nshorse.se

Att arbeta med hästar, arbetsmiljö och planering, Mats Mellberg, 2002, Prevent, Arbetsmiljöbokhandeln: www.prevent.se – webbshop

Produktsäkerhetslagen, Vägledning till säkrare häst- och ridverksamhet, 2006: www.konsumentverket.se

www.lrf.se

Försäkringar

Som inackorderingsföretag bör du ha ett genomtänkt försäkringsskydd. Exempel på försäkringar är:

Egendomsförsäkring – ersätter byggnader, markanläggningar, inventarier, maskiner, produkter, ritningar

Driftsavbrottsförsäkring – ersätter täckningsbidragsförlust som uppkommer genom en egendomsskada

Ansvarsförsäkring – skyddar dig i din verksamhet om du får skadeståndskrav vid person- eller sakskador från utomstående

Rättsskyddsförsäkring – ersätter advokat-, rättegångs- och ombudskostnader vid tviste-, och skattemål med upp till fem basbelopp.

Olycksfallsförsäkring för Medhjälpare – gäller för tillfälligt anlitad arbetskraft, även utländsk, i arbetet och under den tid medhjälparen är anlitad på gården eller i företaget.

Så här använder du guiden

Guiden är i första hand ditt eget hjälpmedel för att se över och identifiera förbättringsbehov. Men den kan också underlätta vid myndighetskontakter. Den bygger på tre checklistor med frågor under huvudrubrikerna: Anläggning och anläggningsskötsel, Hästhållning, Olyckor och tillbud. Frågorna är konstruerade så att ett NEJ betyder att du bör överväga någon form av åtgärd eller förklaring.

Du hittar en ruta för egna anteckningar efter varje frågeavsnitt. Det är bra att vara tydlig med vem som ansvarar för åtgärden, när den ska vara klar samt hur uppföljning ska ske. Kolla att förändringarna får önskad effekt och fungerar i praktiken.

Stallet

Stallet är hästarnas hem och behöver ha en utformning som tillgodoser deras behov och krav. Det ska också fungera bra som arbetsplats för personal i det dagliga arbetet.

CHECKLISTA 1A - STALLET

Kan du besvara följande frågor med JA?

JA NEJ

Uppfyller stallet Djurskyddsförordningens krav på minimimått?

• Spiltor JA NEJ

• Boxar JA NEJ

• Takhöjd JA NEJ

• Skiljeväggar JA NEJ

• Fria öppningar i galler JA NEJ

• Dörrar JA NEJ

• Stallgång JA NEJ

Om stallet har dispens från förordningens minimikrav på stallens utrymmen, har anpassning skett så att negativa konsekvenser kan undvikas för hästarna? JA NEJ

Råder en allmänt god ordning i stallet så att atmosfären upplevs som harmonisk och trivsamt? JA NEJ

Är hästarna placerade så att de trivs med sin granne? JA NEJ

Upplevs luften i stallet som frisk – inklusive boxar och spiltor – vid olika tid på dygnet, olika väderlek och vid samtliga årstider? JA NEJ

Är stallet väl upplyst genom dagsljus eller annan belysning? JA NEJ

fortsättning 1A – Stallet

JA NEJ

Är ytterdörrar och fönster lätta att öppna och hålla öppna? JA NEJ

Finns spolspilta/tvättutrymme för häst? JA NEJ

Är väggar, tak och fönster inne i stallet normalt torra d v s fria från kondens? JA NEJ

Finns avlopp i stallet som underlättar dagliga rutiner samt årlig storrengöring? JA NEJ

Finns en ostörd och väl upplyst skötselplats för skoning, hästsjukvård m m? JA NEJ

Sker foderhanteringen så att damm och buller kan undvikas i stallet? JA NEJ

Finns tillräckligt stort foderutrymme som medger god ordning samt hygienisk och praktisk hantering av fodret? JA NEJ

Finns rutiner för städning av foderutrymmen? JA NEJ

Är ljudnivån i stallet så att hästarna inte blir störda? JA NEJ

Är stallgolvet konstruerat och underhållet så att hästar och människor inte halkar? JA NEJ

Finns möjlighet att hänga upp munderingar, redskap och skötselutrustning så att stallgången hålls fri? JA NEJ

Finns uppbindningsanordning i boxarna i mankhöjd? JA NEJ

Finns galler eller annat skydd för fönster som är åtkomliga för hästar? JA NEJ

Är el, lysknappar och vattenrör placerade så att häst inte kommer åt att bita? JA NEJ

Är boxdörrarna lätta att öppna och stänga för människor? JA NEJ

Är boxdörrarna konstruerade så att hästen inte kan öppna? JA NEJ

Är boxar med öppningsbara galler säkra för hästarna? JA NEJ

TIPS!

Avskild spolspilta är att föredra p g a risk för fukt och kondens, men det är också beroende av användningens omfattning och på ventilationen.

Man kan även arrangera spolplats utomhus eller i annan byggnad. Täckas svettiga eller blöta hästar avger de mindre fukt.

Kontrollera att till- och frånluften är tillräcklig, att boxväggarna inte är för tätta, att hästarna sköts om så att de inte avger mycket fukt efter arbete eller utevistelse, samt att rengöringen av bäddarna är bra.

fortsättning 1A – Stallet	JA	NEJ
Är uppbindning av spilhästar löst med ring, löpande repgrimskaft, kloss och hake?	☐	☐
Om inredning går sönder repareras den då omedelbart?	☐	☐
Skyddas stallinredningen från skador orsakade av hästar som till exempel biter eller sparkar i väggen?	☐	☐
Förvaras munderingar i låsbar sadelkammare eller i individuella skåp?	☐	☐
Finns utrymme för munderingsvård?	☐	☐
Finns extra förvaringsutrymme för säsongsutrustning som exempelvis täcken?	☐	☐
Finns särskilt tvätt och torkutrymme för vojlockar, täcken m m?	☐	☐
Finns kylt och låsbart förvaringsutrymme för mediciner?	☐	☐
Finns tillgång till omklädningsrum, toalett och fikarum?	☐	☐
Finns separat personalrum?	☐	☐

Otäckta mun- och käkskador har inträffat när hästar stått och plockat med fast monterade täckeshängare på boxdörren och fastnat när grinden ej är stängd.

ATT GÖRA:

Brandskydd

Hästarnas beteende att söka trygghet i stallet försvårar utrymning. Dessutom är hästens lungfunktion mycket känslig för rökgaser vilket gör att hästar snabbt dör av rökförgiftning. Ska hästarnas liv kunna räddas måste branden upptäckas tidigt och utrymningen ske snabbt och säkert.

Gå igenom och förankra hos alla berörda hur en blixtsnabb utrymning måste gå till. Tänk också på att det krävs en ständig uppmärksamhet på brandrisker.

Under 2004 upphörde landets samtliga räddningstjänster med sin brandsynverksamhet. Det är i stället ägarna till de olika verksamheterna som berörs som själva ska genomföra interna brandskyddskontroller, samt utbilda och informera sin personal. Tänk på att skapa verksamhetsanpassade brandskydds- och räddningsrutiner.

CHECKLISTA 1B - BRANDSKYDD

Kan du besvara följande frågor med JA?	JA	NEJ
Har brandsyn utförts?	☐	☐
Finns rutiner – rädda, larma, släcka – som upprättats i samråd med brandexpertis?	☐	☐
Har ni gått igenom brandskydd och räddningsrutiner med personal och hästägare?	☐	☐
Finns information anslagen?	☐	☐
Har ni övat utrymning?	☐	☐
Finns rutiner för kontroll av brandredskap?	☐	☐
Är belysning och elinstallationer godkända ur elsäkerhetssynpunkt för stall och fuktiga utrymnen?	☐	☐
Finns underhållsrutiner och reservmaterial för omedelbara reparationer av elektriska installationer som exempelvis lysrör, glimtändare, skyddshöljen?	☐	☐

TIPS!

Det finns brandskyddsföretag som erbjuder utbildning och som går igenom brandskyddet på plats.

TIPS!

Gör en utrymningsplan utifrån det egna stalllets förutsättningar vad gäller antal och typ av hästar, hingstar, anläggningens möjligheter och begränsningar, trafikrisker m m.

Kan hästarna drivas ut och stängas in? Är det lämpligast att ha grimmor och kopplade grimskaft på varje box?

Eller att ha grimmor på hästarna under natten?

Eller att ha grimmor och grimskaft samlade på ett ställe? Öva utrymning.

ATT GÖRA:

! informationstavla !

Stallets/gårdens namn:

Vid brand larma 112 brandkåren i:

Närmaste telefon:

Närmaste brandpost:

Plats för handeldsläckare, kniv & yxa:

Antal hästar i stallet:

Antal hingstar & plats:

Hästar är vana att gå ut genom dörr:

Telefon personal:

Elskåps placering:

Evakueringshagar är belägna:

Gödselhantering

All gödselhantering måste ske så att natur och människor inte kommer till skada. Ta kontakt med din kommun (Miljö och Hälsa) om du är osäker på vilka regler som gäller.

LÄS MER

Aktuell lagstiftning, Jordbruksverket: www.sjv.se

Hästgödsel – en naturlig resurs, jordbruksinformation 7-2006

Jordbruksverket: www.sjv.se

Stallgödselportalen: www.greppa.nu under stallgödsel

CHECKLISTA 1C - GÖDSELHANTERING

Kan du besvara följande frågor med JA? JA NEJ

Är gödselhanteringen löst på något av nedanstående godkända sätt?

- Genom en gödsellagringskapacitet på 1,2 m³/häst/månad?
- Genom container?
- På annat godkänt sätt?

Hålls gödselhögen i ett sådant skick att besvärande lukt eller att förekomsten av stora mängder insekter motverkas?

Finns rutiner beträffande omhändertagande av hästgödseln där den sprids på åkermark alternativt omvandlas till jord (kretslopp istället för deponering/förbränning)?

ATT GÖRA:

Ridhus, utomhusbanor och ridvägar

Tänk på att du alltid måste nyttja allemansrätten i samförstånd med markägare, boende och övrigt friluftsliv. Bra kommunikation med respekt för olika perspektiv och utgångspunkter är alltid viktigt.

LÄS MER

Information om hästen och allemansrätten:

www.ridsport.se

www.lrf.se

www.naturvardsverket.se

fortsättning 1D – Checklista Ridhus, utomhusbanor och ridvägar	JA	NEJ
Finns överenskommelse och avtal med markägare i närområdet om var ni får rida?	☐	☐
Finns information till ryttare om var det är tillåtet och lämpligt att rida?	☐	☐
Finns besöksparkering?	☐	☐
Finns tillgång till uppställningsplats för hästtransporter?	☐	☐

TIPS!

Kontrollera stadsplanen innan du investerar i anläggningen.

Det är ofta bra att hitta en lösning så att markägaren får viss ersättning t. ex. genom att ryttarna bildar en förening. Se: www.lrf.se

1D RIDHUS, UTOMHUSBANOR OCH RIDVÄGAR

Kan du besvara följande frågor med JA?	JA	NEJ
Finns tillgång till ridhus?	☐	☐
• Hur stort? _____		
• Isolerat? _____		
Finns tillgång till utomhusbanor?	☐	☐
• Hur stort? _____		
• Staketmaterial? _____		
Finns ändamålsenlig utrustning för underhåll av underlag som traktor, manegeharv, vatten-, -salt- och sandspridare?	☐	☐
Sköts ban- och ridhusunderlagen rutinmässigt?	☐	☐
Hålls underlaget dammfritt genom saltning och bevattning?	☐	☐
• Vilket underlag? _____		
Byts ytlagret i ridhuset vid behov?	☐	☐
Finns tillgång till anlagda ridvägar?	☐	☐

TIPS!

Om ryttarna plockar högar efter hästarna i ridhuset håller underlaget längre.

ATT GÖRA:

Stallrutiner och hästhantering

"Även med kända hästar kan man komma i okända situationer".

Hästen är ett vanedjur som trivs bäst av regelbundna dagliga rutiner beträffande utfodring, hagvistelse, arbete och vila. Regelbundna tider, anpassade efter hästens behov ger trygghet och harmoni.

Bra rutiner och system är ofta nyckeln till en väl fungerande verksamhet. Rutiner ökar den personliga färdigheten och utrymmet för fel och miss-tag minskar. Det är först när olika färdigheter "sitter i ryggmärgen" som förmågan att uppmärksamma, förutse och tolka hästens beteende och reaktioner ökar.

Säker hästhantering är mycket en fråga om förhållnings- och arbetsätt. För att få acceptans är det viktigt att kunna förklara varför. Bygg gärna upp ett samarbete i frågor som rör hästhållning och hästhantering med ridlärare och tränare som är verksamma inom anläggningen så att alla följer god sed.

2A - STALLRUTINER OCH HÄSTHANTERING

Kan du besvara följande frågor med JA?	JA	NEJ
Finns och respekteras stallregler och rutiner?	☐	☐
Finns lämpliga uppbindningsanordningar med avpassad längd för hästskötsel och iordningställande före och efter arbete?	☐	☐
Står hästarna uppbundna vid all hantering och skötsel om de inte hålls av en annan person?	☐	☐
Binda hästarna vid tillfälliga uppbindningar upp i rätt längd och med säkerhetsknut?	☐	☐
Sker skötsel av hästens ben så att skötaren böjer sig eller sitter på huk med uppmärksamhet som möjliggör snabb förflyttning vid behov?	☐	☐
Står skötaren vid skötsel av hästens bakdel på sidan och nära hästen?	☐	☐

Enligt Svenska Ridsportförbundets utredningar ligger ofta slarv bakom allvarliga olyckor.

D v s när hästkunniga människor, ofta av lättja, vidtar – eller underlåter att vidta – en åtgärd som man vet med sig att man borde, eller inte borde göra.

fortsättning 2A – Stallrutiner och hästhantering	JA	NEJ
Tas täcken av med början bakifrån, med att lossa bensnören om sådana finns, därefter bukjord och sist bogspännet?	☐	☐
Läggs täcken på med början framifrån så att täcket först dras bakåt i rätt läge, därefter fästs bogspännet, bukjordarna och eventuella bensnören?	☐	☐
Släpps hästarna in i boxarna så att föraren för in hela hästen i boxen, vänder den mot boxdörren och släpper den placerad mellan hästen och boxdörren?	☐	☐
Vid klippning av häst - kan elsladden fästas så att den kommer uppifrån och inte ligger på golvet så att hästen riskerar att trampa på sladden?	☐	☐
Är bädden så att hästen kan lägga och resa sig utan att halka, samt ligga utan att kroppen kommer i direkt kontakt med golvet?	☐	☐
Kan hästen urinera utan att det stänker på benen och så att ströet suger upp urinen?	☐	☐
Finns regler beträffande katter och hundar i stallet och på anläggningen i övrigt?	☐	☐
Finns regler beträffande små barn och barnvagnar?	☐	☐
Förs hästarna korrekt d v s under kontroll med föraren vid hästens bog?	☐	☐
Förs häst i gramma alltid med kopplat grimskäft?	☐	☐
Används vid minsta tvekan om kontroll över hästen kedjegrimskäft genom grimman, ledträns eller stigbett?	☐	☐
Förs hästar som leds i grupp efter varandra alltid med säkerhetsavstånd = minst 3 meter?	☐	☐
Om hästar samtidigt förs in i hagen vänds de mot staketet och släpps samtidigt med förarens hand som kontroll över nosryggen?	☐	☐
Finns rutin vid uteritt så att ensamryttare meddelar vilken väg man tänker ta och beräknad ankomsttid?	☐	☐
Används reflexer och/eller belysning vid ridning eller körning i mörker?	☐	☐

fortsättning 2B – Foder och utfodringsrutiner	JA	NEJ
Görs hygienisk och näringsmässig analys av grovfoder och kraftfoder innan fodret används?	☐	☐
Har hästar med lång utvistelse tillgång till grovfoder?	☐	☐
Utfodras hästarna minst 3 ggr/dygn och så jämt fördelat över dygnet som möjligt?	☐	☐
Finns skriftliga utfodringsrutiner?	☐	☐
Finns rutiner för foderbyten för att undvika tarmrubbingar?	☐	☐
Kan kraft- och stråfoder utfodras så att hästen kan äta ostört i lugn och ro?	☐	☐
Utfodras alla hästar vid samma tillfälle?	☐	☐
Kan utfodring ske utan risk för människor?	☐	☐
Fästs hönät så högt att hästen inte kan fastna d v s i bindring eller dylikt ca 2 meter över golvet?	☐	☐
Är vattenflödet i automatiska vattenkoppar så att hästen kan dricka utan täta uppehåll?	☐	☐
Om hästen vattnas i hink, hålls hinken ren och fylls den vid behov med rent vatten?	☐	☐
Är hinken upphängd på en höjd så att hästen inte kan fastna med en hov alternativt med mulen i en karbinhake?	☐	☐
Uppfyller dricksvattnets kvalitet samma hygieniska krav som för människan?	☐	☐
Kontrolleras och rengörs krubbor och vattenkoppar dagligen?	☐	☐

Vattenkoppar med ett dåligt flöde medför ofta vätskebrist, vilket ökar risken för förstoppning och kolik. Justera vattenkoppen eller komplettera med vattenhink om hästen inte kan dricka utan täta uppehåll.

TIPS!

Kolla flödet så här:
Fyll vattenkoppen och håll reglaget nedtryckt under en minut. Det vatten som flödar över samlas upp i en hink för mätning. Flödet bör vara cirka åtta liter per minut.

ATT GÖRA:

Daglig utevistelse

Även om hästen som tamdjur inte längre behöver ströva över stora områden för att söka sin föda har den fortfarande behov av rörelse, socialt umgänge, ljus, frisk luft och omväxling. För många hästar är utevistelsen också ett sätt att bli av med överskottsenergi.

Anpassa utevistelsen individuellt med hänsyn bl.a. till hästens arbete, väderlek, och underlag. Observera att daglig utevistelse i rasthage inte ersätter den vuxna hästens behov av regelbunden motion i form av ridning eller annat arbete. För många hästar i överhull är inte den bästa lösningen mindre foder, utan mera motion och arbete.

CHECKLISTA 2C - DAGLIG UTEVISTELSE

Kan du besvara följande frågor med JA?	JA	NEJ
Finns möjlighet till daglig utevistelse minst 2 tim per dygn och häst?	☐	☐
Sker utevistelsen så att hästens rörelsebehov tillgodoses och sysslolöshet motverkas?	☐	☐
Finns rutiner för invänjning av nya hästar i en flock så att skador undviks?	☐	☐
Har hästar, som går ute längre än två timmar och fodras ute, tillgång till rent vatten?	☐	☐
Är staketen bra ur hästhållnings- och säkerhetssynpunkt?	☐	☐
Är hagarna utformade så att hästarna inte trampar sönder marken, biter sönder staket och skalar av bark från vuxna träd?	☐	☐
Rengörs och vilas rasthagar rutinmässigt i parasitbekämpande syfte?	☐	☐
Vidtas särskilda åtgärder vid halka, insektsangrepp eller extrema väderförhållanden?	☐	☐
Finns rutiner för hantering av haggrindar vid in- och utsläpp?	☐	☐

TÄNK PÅ ATT

Takhöjden i det utrymme där hästar hålls eller tillfälligt binds ska vara: minst 1,5 x mankhöjden, dock lägst 2,2 m.

Boxdörr och stalldörr bör vara: 1,2 x 2,2 m.

För lite och/eller oregelbunden motion kan medföra minskad hållbarhet, överhull samt mag- och tarmproblem.

fortsättning 2C – Daglig utevistelse	JA	NEJ
Finns rutiner beträffande hagvistelse (hagschema)?	☐	☐
Finns regler eller samråd om hästar i grupp får gå skodda bak?	☐	☐
Finns regler eller samråd om hästar i grupp får gå med brodd?	☐	☐

Det är alltid ett riskmoment att hämta och släppa enskilda hästar i en flock eller att bryta dagliga rutiner.

ATT GÖRA:

Förebyggande hälsovård och sjukvård

Tänk på att det är en fördel att ha en veterinär med god kunskap om verksamheten och stallens hästar, för förebyggande insatser och akut sjukvård.

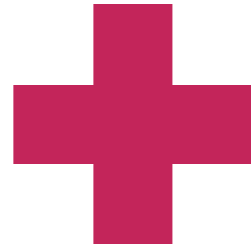
Misstänker du allvarlig smittsam sjukdom som kvarka, hästinfluensa eller virusabort, har du skyldighet att omedelbart göra en anmälan till distriktsveterinär eller annan veterinär och att isolera stallet. Rätt skötsel och hästhållningsrutiner, information, god hygien, rengöring och desinfektion kan begränsa smittspridning och bidra till att verksamheten snabbare kommer igång.

LÄS MER

om smittsamma sjukdomar och om hur du kan förebygga och minimera smittspridning:

www.sva.se

<http://hippocampus.slu.se>

2D - FÖREBYGGANDE HÄLSOVÅRD OCH SJUKVÅRD

Kan du besvara följande frågor med JA?	JA	NEJ
Får alla hästar tillräcklig daglig motion?	☐	☐
Finns tillgång till:		
• Yrkeskompetenta ridlärare/tränare?	☐	☐
• Yrkeskompetent hovvård?	☐	☐
• Kunnig konsultation för hästägare i frågor som rör hästkunskap och hästhållning?	☐	☐
• Veterinärvård inklusive tandvård?	☐	☐
Finns regler och överenskommelser beträffande vilka externa tränare som får vara verksamma inom anläggningen?	☐	☐
Finns rutin för information till externa tränare beträffande anläggningens säkerhetsregler?	☐	☐

TIPS!

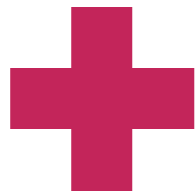
Idag finns tillgång till veterinärer med specialistkompetens i hästens sjukdomar samt de som har fortbildning inom tandvård på häst.

fortsättning 2D – Förebyggande hälsovård och sjukvård	JA	NEJ
Finns rutiner vid misstanke om smittsam sjukdom?	☐	☐
Finns information tillgänglig om vem som tjänstgör i stallet?	☐	☐
Finns rutin för att förhindra smittspridning vid ankomst av nya hästar till stallet?	☐	☐
Finns möjlighet att isolera hästar vid smittsam sjukdom?	☐	☐
Finns rutin för att förhindra smittspridning när stalllets hästar tränar/tävlrar externt?	☐	☐
Finns rutiner vid akut skada eller sjukdom på häst?	☐	☐
Har hästarna sällan eller aldrig kolik?	☐	☐
Upprättas hästkort eller journaler för alla hästar?	☐	☐
Görs avmaskningsprogram för äldre och yngre hästar i samråd med veterinär?	☐	☐
Finns stallrutiner för att undvika ofrivillig dopning?	☐	☐

ATT GÖRA:

TIPS!

Om det inte finns möjlighet att ha en särskild medicinbox kan man ha en medicinkruba. Viktigt är då att vara noga med att rengöra och ta bort foderrester som hamnar utanför krubban.

- sax
- brems
- hovkrats
- termometer
- pincett
- tejp
- ögontvättmedel
- alsollösning eller koksaltlösning
- mjukgörande sårsalva
- zinkpasta
- sårspray
- bomull
- fetvadd
- gasbinda
- kompresser
- hästplåster
- vanligt plåster
- handdukar för omslag
- självhäftande lindor
- stallindor
- kylande liniment eller kylkuddar (engångs)
- värmande liniment

Betesgång

Att beta är hästens naturliga sätt att söka sin föda. Så länge hästen håller sitt hull räcker betet. I början av betessäsongen när vallen ger högre avkastning kan man ha fler hästar per hektar än senare. Antalet hästar på betet har också betydelse för parasittrycket.

Genom att dela av en stor hage i mindre bitar kan hästarna växelbeta och vallens uthållighet ökas.

LÄS MER

Mer information om betesvård, parasitbekämpning och val av avmaskningsmedel hittar du på: www.sva.se

TIPS!

Åtgärder för ett bra bete:

Upprätta en betesplan så att betet räcker länge och hålls så parasitfritt som möjligt.

Bjud föl och unga hästar det näringsrikaste betet.

Skilj på sommar- och vinterhagar.

Avmaska senast tre dagar innan betesutsläpp.

CHECKLISTA 2E - BETESGÅNG

Kan du besvara följande frågor med JA?	JA	NEJ
Är hästarna förberedda för betesgång (hovvård - avskoning, avmaskning, övergång från hö till gräs)?	☐	☐
Har hästar som går på bete tillgång till tillräckligt med bete?	☐	☐
Är betet anpassat med hänsyn till hästarnas ras och ålder?	☐	☐
Har hästarna fri tillgång till rent vatten och saltsten?	☐	☐
Är staketen bra ur hästhållnings- och säkerhetssynpunkt?	☐	☐
Är hagarna utformade så att hästarna inte skadar vuxna träd och rotsystem?	☐	☐
Står hästarna under daglig tillsyn?	☐	☐
Finns naturligt eller annat skydd för hästarna som t.ex. vindskydd, vid extrema väderförhållanden?	☐	☐
Vidtas särskilda åtgärder vid insektangrepp eller extrema väderförhållanden?	☐	☐

Hastiga växlingar mellan uppställning och bete innebär risker som fång, hovtillväxt, mag- och tarmstörningar.

fortsättning 2E – Betesgång	JA	NEJ
Finns åskskydd på nätanslutet elstängsel?	☐	☐
Upprättas betesplan för att öka betes uthållighet och i parasitbekämpande syfte?	☐	☐
Finns kontaktuppgifter i anslutning till hagar som ligger utom synhåll från stallet?	☐	☐
Finns det möjlighet att behandla skadad häst i anslutning till hagen?	☐	☐

TIPS!

Slå av rator regelbundet under betessäsongen. Annars brer de ut sig och minskar betesytan.

Genom att slå sönder spillningen när det är varmt och torrt kan solljuset oskadliggöra parasit-äggen.

Finns inte en ängsharv att tillgå för att sprida ut spillningen så fungerar det också att använda kratta, trätrall eller armeringsmatta.

ATT GÖRA:

Hästrelaterade personskador

Årligen inträffar tusentals hästrelaterade personskador som medför akut-sjukvård. Mest utsatta är enskilda ryttare under ridning utomhus. Vanligaste orsak är fall från häst. Andra skador är att hästen sparkat, bitit eller trampat den drabbade.

Det är viktigt att ta vara på erfarenheter från varje tillbud och olycksfall. En enskild händelse kan verka obetydlig, men om många läggs samman kan de bilda mönster som gör att man ser risker och brister som bör åtgärdas. En skriftlig sammanställning av informationen blir ett viktigt underlag till riskinventeringen i verksamheten.

Att rida och handskas med hästar är inte farligt så länge man gör rätt. Problem och skador som mindre erfarna ryttare och deras hästar råkar ut för kan ofta kopplas till människans önskan att förmänskliga hästen. (Ur Svenska Ridsportförbundets Säker med häst)

Att ha kunskap i Första Hjälpen samt förbandsutrustning tillgänglig när olyckan är framme är värdefullt. Första Hjälpen syftar både till att uppehålla livet på den drabbade och att förhindra att skadorna förvärras.

HLR omfattar:

- Bedömning av läget på olycksplatsen och av den skadades tillstånd för prioritering av åtgärder.
- Insatser som behövs för att den skadade eller sjuke så snabbt som möjligt ska komma under vård.
- Livräddande insatser som att ge andningshjälp och hjärt- och lungräddning.

Vid minsta misstanke om ryggskada som smärtor i ryggen och oförmåga att röra fötter och armar får inte den skadade flyttas eller hjälmen tas av.

Vid en huvudskada/hjärnskakning är det inte säkert att den skadade själv är medveten om sitt tillstånd utan vill fortsätta rida.

Det kan också ta en stund innan symptomen ger sig tillkänna. Vid ridsporttävlingar finns därför en regel som säger att ryttaren blir utesluten och får lämna banan till fots efter en avfallning.

CHECKLISTA 4 - OLYCKOR OCH TILLBUD

Kan du besvara följande frågor med JA?	JA	NEJ
Finns det personal i stallet som har HLR utbildning eller annan sjukvårdskompetens?	☐	☐
Har ni sjukvårdsutrustning eller förbandsutrustning att tillgå?	☐	☐
Finns rutin för hantering av olycksfall och tillbud?	☐	☐
Finns rutin för dokumentation av olycksfall och tillbud för extern och intern rapportering?	☐	☐

Checklistan för egentillsyn vid ridskolor är framtagen av Svenska Ridsportförbundet. Hästnäringens Nationella Stiftelse har gjort det möjligt genom att välvilligt ställa grundmaterial till vårt förfogande.